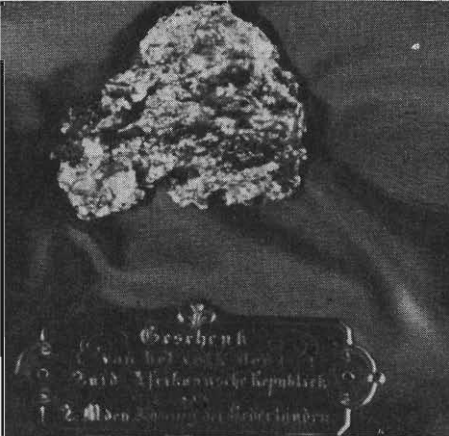

State Printing Works in Pretoria, before his departure for the Netherlands in 1883. Bell had the gold mounted on a fine piece of wood for Prof. P. Harting for presentation to the King. Prof. Harting, who had organised collective letters of sympathy for the Transvalers, was the cofounder and first chairman of the Dutch-South African Society, in Amsterdam in 1881, an association which is still going strong. When he took ill the mounted gold nugget was handed to the King by Bell. The old and ailing king was very moody, but Bell was well received and the present was accepted with good grace, on 29 September 1883.

The gold nugget measures 80 x 60 x 20 mm and weighs 300 grams. It is in the collection of the Royal House Archives at The Hague.

Die eerste goudklomp uit Barberton, deur die Transvaalse regering in 1883 gekoop en geskenk aan koning Willem III van Nederland; die klomp is op 'n houtvoetstuk gemonteer en in die Koninklijk Huisarchief en kunsversameling in Den Haag

Foto Koninklijk Huisarchief

Staatsieportret in olieverf deur N. Pieneman van Willem III, koning van Nederland 1849-90 en vader van koningin Wilhelmina, in marine-uniform in 1852

Foto Buitenlandse Zaken, Den Haag

HERDENKINGS IN SUID-AFRIKA IN 1995

deur C. de Jong

1995 is 'n jaar van herdenkings in Suid-Afrika en in ander lande waarmee Suid-Afrika betrekkings onderhou. Hulle is in historiese volgorde die hierna genoemde.

Daar is 'n regstreekse historiese verband tussen hierdie gebeurtenisse.

- (1) Die eerste seereis van Nederlanders na Oos-Indië 1595-97 - Hierdie "shipvaert" onder Cornelis de Houtman as vlootvoog (nie admiraal nie) was geen sukses nie, maar dit het die weg geopen na Suid-Asië en die stoot gegee tot samesmelting van onderling mededingende handelsmaatskappye tot die Vereenigde Nederlandsche Oost-Indische Compagnie (afgekort VOC, nie HOIK nie) in 1602. Die Voc en sy eweknie, die West-Indische Compagnie, gestig in 1621, het die Nederlandse koloniale ryk gevestig in drie wêrelddele buite Europa, onder meer in Suid-Afrika. In 1595 het Nederlanders vir die eerste maal Suid-Afrika besoek. Met hul reis in 1595-97 word die tydperk van Spaans-Portugees-Italiaanse oorwig in die oorsese uitbreiding van Europa gevolg deur die tydperk van Nederlands-Brits-Franse koloniale uitbreiding met Nederland dominerend in die 17de eeu.

Die omvang en betekenis van die Nederlandse koloniale ryk asook van die Nederlandse kulturele invloed in Europa in die 17de en 18de eeu blyk uit die brosjure van prof. C.J. Temminck Groll, "The Dutch and Asia and other continents" (Wageningen 1993). Hy gee daarin 'n beknoppte, geïllustreerde oorsig van Nederlandse forte, kerke, raadhuise, pakhuse en wonings in voormalige Nederlandse kolonies in Asië, Suid- en Wes-Afrika, Noord- en Suid-Amerika en Wes-Indië. Talle van die soliede, dikwels stylvolle bouwerke staan nog oorent, is tot nasionale monumente verklaar en gerestoureer as besienswaardighede vir toeriste. Dit bevestig die nogal optimistiese bewering dat in die geskiedenis niks verlore gaan nie.

- (2) Die eerste Britse besetting van die Kaapkolonie in 1795 - Teen die einde van die 18de eeu was Groot-Brittanje en Frankryk veel sterkere moondhede as die klein Nederland en het Nederland ook ekonomies deur die mededinging van ander nasies agteruitgegaan. Nederland kon militêr onvoldoende teenstand bied en in 1795 het 'n Franse leër die land beset. Die stadhouer Willem V van Oranje-Nassau het uitgewyk na Groot-Brittanje en hierdie moondheid het daarna die Nederlandse kolonies in naam van Willem V beset. Danksy die Franse besetting is Nederland toe verander in die Bataafse Republiek, 'n vasalstaat van Frankryk. Nog in die jaar 1795 het die Britte die Kaapkolonie beset. Hulle het by die vrede in 1802 die Nederlandse kolonies, waaronder die Kaap-

kolonie, aan die Bataafse Republiek teruggegee, maar reeds in 1803 het die oorlog teen Frankryk en Nederland herbegin. In 1806 het Groot-Brittanje die Kaapkolonie andermaal verower en by die verdrag van Londen in 1814 die kolonie en Guiana nie teruggegee nie, ondanks protes van die herstelde regering van Oranje-Nassau oor Nederland. Later het die Britte graag beweer dat Nederland in 1814 die Kaapkolonie aan Groot-Brittanje verkoop het, maar dit is onwaar.

Van 1795 dateer die oorwegend Britse invloed in Suid-Afrika, waardeur Engels amptelike taal van Suid-Afrika geword het. Daarom word in 1995 die eerste besetting van die Kaapkolonie deur die Britte herdenk in Suid-Afrika.

- (3) Die opening van die Oosterlyn en die Suidoosterlyn in 1895 - Bewoners van die Kaapkolonie het ontevrede oor die Britse bewind geword en in 1836 en volgende jare weggetrek na die Noorde. Hulle het die Boererepublieke Natal, Transoranje (vanaf 1854 Oranje-Vrystaat genoem) en Transvaal (vanaf 1853 Zuid-Afrikaansche Republiek genoem) gestig. Groot-Brittanje het die republieke geannekseer, Natal blywend, Transoranje in 1848-54, Transvaal in 1877-81. Die republieke was in die binne-land en het steeds gestreef na verbinding met 'n nie-Britse hawe, 'n eie of anders 'n Portugese seehawe, om Britse beperking van hul invoer van wapens en ammunisie en heffing van invoerregte deur die Kaapkolonie en Natal te ontgaan, maar Groot-Brittanje het hulle altyd die weg na die see afgesny.

Daarna het Transvaal sy hoop op die Portugese hawe aan Delagoabaai gevestig en die presidente T.F. Burgers (1872-77) en S.J.P. Kruger (1883-1902) het besluit om 'n spoorweg vanaf die Baai na die Hoëveld (die Oosterlyn) te laat aanlê. Kruger het by sy besoek aan Nederland in 1883/84 'n konsessie vir aanleg van die Oosterlyn aan twee spoorwegdeskundiges, J. Groll en D. Maarschalk, gegee. Maar die nodige kapitaal kon eers ná 1886, ná die ontdekking van die Groot Goudrif byeengebring word, toe Transvaal se ekonomiese vooruitsigte besonder veelbelowend geword het. In 1887 is te Amsterdam die Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Spoorweg-Maatschappij (NZASM) gestig. Die soektog na 'n nie-Britse seehawe deur die Boererepublieke is na 1886 opgevolg deur 'n wedloop vanuit die vyf hawens in Suider-Afrika na die Witwatersrand as nuwe groeipunt en ontwikkelingsentrum. Onder druk van binne en buite Transvaal het Kruger die verlenging van die spoorlyne vanuit die Kaaplandse hawens in 1892 en vanuit Durban in 1895 toegestaan. Die NZASM het die Oosterlyn na talle moeilikhede en vertragings op 1 Januarie 1895 geopen. Die opening is op 26-28 Julie 1895 luisterryk gevier. Die kortste verbinding met die see was aldus voltooi, maar deur die oorlog in 1899 spoedig afgesny. In dieselfde jaar 1895 is die

Suidoosterlyn van Durban na Johannesburg geopen as tweede vitale verbinding met 'n seehawe.

- (4) Die Jameson-inval - Die Engelse mynmagnaat en Kaaplandse politikus Cecil Rhodes het hom die uitbreiding van die Britse wêreldryk oor Afrika as lewensdoel gestel. Hy het veel bygedra tot die insluiting van die Boererepublieke vanaf die seekant en die landkant deur Groot-Brittanje in 1881-1899. Danksy die ontdekking van die Groot Goudrif aan die Witwatersrand in 1886 het talle Engels-talige immigrante hulle in Transvaal gevestig. Hulle het ruim geld verdien, maar was ontevrede omdat hulle eers na 14 jaar stemreg sou ontvang en tog belasting moes betaal. Rhodes het sy agent in Rhodesië, dr. L.S. Jameson, opgedra om met 'n korps huursoldate vanuit Betsjoeanaland Transvaal in te val, hom by die opstand van immigrante in Johannesburg aan te sluit en tesame die regering van Kruger te vervang deur 'n pro-Britse regering. Jameson het sy inval op 30 Desember 1895 onderneem, maar hy en sy militêre is by Krugersdorp deur Boerekommando's omsingel en hy moes oorgee.

Na die mislukking van Rhodes en Jameson se private inisiatief om die goudryke Transvaal te beset het die Britse regering besluit om die bewind oor die Boererepublieke oor te neem, desnoods deur oorlog. Op 11 Oktober 1899 het die Tweede Anglo-Boere-oorlog uitgebreek. Dit het geëindig met die anneksasie van die republieke deur Groot-Brittanje.

- (5) Die Tweede Wêreldoorlog en Oos-Indië - Tydens die Tweede Wêreldoorlog is Oos-Indië vir die tweede maal deur Nederland verloor. Van 1942 tot 1945 het Japan Oos-Indië beset. Die besetting is beëindig op 15 Augustus 1945 toe Japan oorgee. In 1995 sal die einde van die oorlog in talle geallieerde lande, o.m. Suid-Afrika, herdenk word. Twee dae na die oorgawe deur Japan het nasionalistiese leiers die Republiek Indonesia uitgeroep. Nederland het vier jaar lank afwisselend onderhandel en oorlog gevoer om die Republiek binne die Koninkryk te hou en in 1948 die Republiek verower en die regering daarvan na Banka verban. Maar onder druk van die Verenigde Volke, die USA en ander moondhede moes die Nederlandse regering die Republiek herstel, die regering daarvan na Jokyakarta terugbring en die soewereiniteit aan Indonesië oordra. In 1995 sal Indonesië die vestiging van die Republiek 50 jaar gelede herdenk, maar in goeie verstandhouding met die gewese moederland.

Na die soewereiniteitsoordrag in 1949 en veral na die verbanning van alle Nederlanders deur president Sukarno in 1957 het die Nederlanders Indonesië verlaat. 'n Aansienlike aantal van hulle het hulle in Suid-Afrika gevestig en hier ingeburger.

DUTCH ARCHITECTURE OVER THE WORLD

Book review of: C.F. Temminck Groll, "The Dutch and Asia and other continents", Netherlands Department for conservation, Wageningen, 1993, 48 pp., ill.

by C. de Jong

In 1993 an international conference on historical architecture was held at Colombo, Sri-Lanka (Ceylon). The Netherlands Departement for Conservation requested an expert on Dutch architecture, Prof. C.J. Temminck Groll, to compose a concise survey on Dutch architecture for that occasion. The fine result is the brochure "The Dutch and Asia and other continents". It offers a picture of Dutch forts, churches, public buildings, storehouses and dwellings in Europe and former Dutch colonies overseas.

The booklet is to be divided into several sections. The first section shows with a view to the conference forts and churches at Colombo (Wolvendaalse kerk), Galle and Kandy (p.11-16), the second one buildings in Indonesia (p.17-24). Prof. T. Groll refers here to the valuable Dutch contribution to the restoration and reconstruction of Hindu-Javanese temples, such as Borobudur and Prambanan, and to the Technical College in Batak style at Bandung, designed by H. Maclaine Pont in 1919.

The third section (p.25-27) deals with buildings elsewhere in Asia, namely the Stadthuys at Malacca, - the oldest building of the Dutch East India Company (VOC), now conserved and restored, - the David Hall at Cochin, Fort Zeelandia in Taiwan and the islet of Deshima, the only link between Japan and the outer world from 1640 to 1854. The fourth heading refers to the Cape Colony (p.28-31), such as the Cape Town Castle, Rust en Vreugd and the Malayan suburb, Great Constantia and houses at Stellenbosch and Tulbagh. The fifth section continues on p.32-34 too briefly with buildings in the Netherlands and in Northern Germany and Scandinavia which stood under strong Dutch influence during the 17th and 18th centuries; in Norway the 17th century with a national revival is called the Dutch era (Hollendertiden). We find only one photo, the storehouses at Gdansk, Poland.

On p.34-44 the sixth section shows buildings erected by the West India Company in the three Americas, such as New Amsterdam (now New York), the Antilles, where houses much resemble Karoo dwellings, Surinam, where Paramaribo was a jewel of colonial architecture in the Caribbean area, Guiana and Northern Brazil (the Vrijburg at Recife). There are three forts Zeelandia, one in Taiwan (p.26), the others in Surinam (p.40) and Essequibo (Guiana), partly in ruins, shown by a maquette on p.43. The West India Company also had colonies (factories) in Western Africa, represented in the last section on p.45-46, e.g. Saint George del Mina, now in Ghana.

The brochure contains also photos of 20th century Dutch architecture, namely the townhall at Hilversum (p.35) and two watertowers in the Antilles (p.39).

I will not reproach Prof. T. Groll, but there is a gap in his interesting survey. That is the work of Dutch architects in Transvaal, especially at Pretoria, in public buildings, churches and railway stations, during the 19th and 20th centuries. They were the work of several Dutch architects, J.R. Burg, J.G. Kraan, H. Horstmanshof, K. Rijse, J.B. Weyers, S. Wierda, W.J. de Zwaan and others.

The booklet draws attention to the Dutch colonial empire. The buildings of this sea-borne empire are yet numerous and solidly standing in four continents. Most of them are conserved as national monuments. The brochure will serve as a useful survey in the celebration in 1995 of the fourth centenary of the first voyage of the Dutch from Holland to the East Indies and their first visit to South Africa. With this voyage after the Spanish-Portugese-Italian era a new era in the colonial expansion of Europe over the world begins: the Dutch-British-French era, with the Dutch dominating in the 17th century.

References

- 1) His great-grandfather, J. Groll, was one of the railway pioneers in Java during the 19th century, and together with D. Maarschalk, another railway pioneer in Java, the first holder of the concession of the Transvaal government in 1884 for the construction and exploitation of the vital railway between Mozambique and Pretoria.

Left: the Christ Church in the city of Malacca, completed as the garrison church of the Dutch East Indian Company (VOC) in 1753, taken over by Anglicans from Dutch Presbyterians and adorned in the 19th century - Centre: watch tower, built in the 19th century - Right: the stately Stadthuys (town hall) with broad, high stairs, built in 1645-50 in command of the VOC, now a museum; this was in 1662-65 the office and residence of Commandeur Jan van Riebeeck and his wife Maria.

Photo C. de Jong 1992

**GEDENKSKRIF VAN DIE "NEDERLANDSCHE VEREENIGING
TE PRETORIA" BY SY 100-JARIGE BESTAAN IN 1993**

Die "Nederlandsche Vereeniging te Pretoria" is in 1893 gestig, het deel van die geskiedenis van ons stad geword en 'n eerbiedwaardige leeftyd bereik. Hy het ter geleentheid van sy 30-jarige bestaan in 1923 'n fraai gedenkskrif met 58 bladsye uitgegee. Dit is in 1993 herdruk onder beskermheerskap van die Stigting Jan van Riebeeck (Suid-Afrika) te Pretoria as blyk van waardering jeens die 100-jarige Vereeniging. Dr. C. de Jong het die herdrukte werk ingelei en 'n lewenskets van die skrywer van die gedenkboek mnr. L.L. Steen bygevoeg. Die inleiding en lewenskets is oorgeneem in "Pretoriana" No. 104 van Maart 1994, p.68-72.

Die Vereeniging het in 1993 sy eufees gevier en weer 'n gedenkskrif uitgegee met die titel "Nederlandsche Vereeniging te Pretoria 1893-1993". Dit is No. 8 van die 44ste jaargang van die Vereeniging se maandblad "Nieuws", is gedateer 26 Augustus 1993 en tel 44 bladsye met 12 foto's uit die Vereeniging se resente verlede. Na die Woord vooraf van die voorsitter mnr. L. Borsje volg 'n oorsig "Honderd jaar Nederlandsche Vereeniging, een karakterschets" deur redaksielid Dr. M. Kleywegt. Die tweede deel van die oorsig bestaan uit grepe uit die jaarverslae oor 1953, 1963, 1973 en 1983.

Die Vereeniging lê die meeste nadruk op ontspanning en is lewenskragtig. Hy ondervind egter die nadelige uitwerking van die aansienlike afname van die immigrasie uit Nederland.

-o- Redaksie van "Pretoriana"

Gedenkteken vir Nederlanders wat tussen 1850 en 1950 in Transvaal gevestig is, onthul op 16 Februarie 1992, by die Tremloods aan Pretoriusstraat in Pretoria-Sentraal. Op die agtergrond staan 'n ou trem van Pretoria. Rondom die waterbekken is stene met vanne van Nederlanders in kringe neergelê.

Foto C. de Jong, 1992

NEDERLANDSE IMMIGRANTE IN DIE OVERVAALSE

Boekbespreking van: J. Ploeger, met medewerking van Jan J. van Schaik, Otto Kraamwinkel en Jan Kromhout, "Nederlanders in Transvaal 1850-1950", uitgegee deur J.L. van Schaik, Pretoria 1994, 180 pp., geïllustreer., harde omslag, prys R30,00.

deur C. de Jong

In 1985 het prof. P.J. Kloppers, mnr. Jan van Schaik en mnr. Piet Muller van die dagblad "Beeld" 'n komitee gestig vir die oprigting van 'n monument vir die Nederlandse immigrante in Transvaal, beperk tot die 100 jaar 1850-1950. Argitek Hannes Meiring het 'n ontwerp vir so 'n gedenkteken gemaak. Hierdie strewes is bekroon met die oprigting van die Nederlandse monument langs die Tremloods aan Schoemanstraat in Pretoria-Sentraal. Dit is onthul deur Staatspresident F.W. de Klerk op Sondag, 16 Februarie 1992. Die gedenkteken bestaan uit 'n spuitfontein in die middel van 'n ronde waterbekken met daaragter 'n geboë muur met opskrif wat 'n dyk simboliseer. In die plaveisel rondom die bekken is stene in konsentriese kringe gelê. Op elke steen staan die familienaam van 'n Nederlandse immigrant. Tans lewende nasate of vriende van sommige van hulle het elk R250 betaal vir die plasing van die steen met naam daarop.

Kolonel (Dr.) J. Ploeger het die boek "Nederlanders in Transvaal 1850-1950" saamgestel en daarin die Nederlanders se name op die stene met 'n kort lewenskets toegelig. Hy het die nameliks ingelei met 'n oorsig van die immigrasie, ingedeel in tydperke. Die eerste tydperk duur van 1850 tot 1872. Feitlik begin dit met 1836, toe die Groot Trek uit die Kaapkolonie aangevang het. Die toestand in die Overvaalse was nog onstabiel en die land was geïsoleerd en onontwikkeld. Daarom het slegs 'n paar honderd Nederlanders geïmmigreer. Onder hulle was belangrike persone, soos die predikante Dirk van der Hoff, Dirk Postma en N.J. van Warmelo, en die politikus en boer Hendrik Theodor Bührmann.

Die tweede, kort tydperk was 1872-1881 met die presidentskap van ds. T.F. Burgers 1872-77 en die Britse anneksasie 1877-81. Burgers het in Nederland gegadigdes vir hoë ampte in die Zuid-Afrikaansche Republiek (ZAR) in Transvaal gewerf en hom met Nederlanders omring, sodat ons van hulle mag praat as "Burgers' Hollanders". Onder hulle was E.J.P. Jorissen, W.J. van Gorkom, H.C. Bergsma en N.J.R. Swart. Tydens die Britse bewind in 1877-81 het baie min Nederlanders hulle gevestig.

Die volgende tydperk duur van 1881 tot 1902, die einde van die Anglo-Boere-oorlog. Na herwinning van Transvaal se onafhanklikheid in 1881 het president S.J.P. Kruger net soos Burgers Nederlanders vir hoë ampte gewerf en as "Krugers' Hollanders" bevoorreg. Die ontdekking van die Groot Goudrif in 1886 het die immigrasie van Europeërs, onder wie Nederlanders, verveelvoudig. Nederlandse bedrywe soos die Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Spoorweg-Maatschappij (NZASM), die Nederlandse Bank voor Zuid-Afrika (nou Nedbank) en kleinere ondernemings het talle Nederlanders in diens geneem. Van belang was ook die werksaamheid van Nederlandse onderwysers. 'n Groot aantal Nederlanders is deur die Britse outoriteite

tydens die oorlog 1899-1902 uit Suid-Afrika verban, maar sommige van hulle het na die vrede teruggekeer.

Van die periode 1902-1940 was die eerste dekades min belowend vir Nederlandse emigrante. Die opheffing deur die Britse regering van die NZASM en van hul bevoorregting en die swaar ekonomiese depressie in 1903-1909 het die meeste Nederlanders afgeskrik. Tog het sommige van hulle gekom, deur idealisme vir die Afrikaners se saak besiel, byvoorbeeld Johannes van Melle, Dr. H.F. Verwoerd se ouers en mej. R.M.E. Knuttel, stigter van die Hollands Hospitaal, voorloper van die Zuid-Afrikaans Hospitaal in Pretoria. Die immigrasie uit Nederland het voortgegaan en was veral in 1936-39 nogal omvangryk omdat die Groot Depressie in Suid-Afrika vroeër as in Nederland geëindig het.

In die boek word die aantal Nederlandse immigrante in 1850-1950 nie geskat nie. Enige skatting is baie onnoukeurig en kan hoër wees. Ook word dikwels vergeet dat 'n deel van die immigrante na hul vertrekland terugkeer. Dit geld ook vir Suid-Afrika. Op p.25 staan dat van die 6124 Nederlanders wat in 1925-38 daar aangekom het, 869, dit is 14,3%, na Nederland teruggegaan het.

Die laaste bespreekte tydperk is 1940-50. Die Tweede Wêreldoorlog en die skaarsste van passasierskepe in 1945-50 het die immigrasie uit Europa baie bemoeilik. Die omvangrykste blanke immigrasie in Suid-Afrika het spoedig na 1950 begin weens die moeisame ekonomiese en morele herstel in Europa en die ekonomiese opbloeï van Suid-Afrika. Maar hierdie immigrasiegolf val buite Ploeger se oorsig. Die golf het weggeëb in die jare 70 toe ander lande toenemende druk op die Republiek van Suid-Afrika weens die apartheidsbeleid uitgeoefen het en die ekonomiese groei in die Republiek steeds trager word. Die vermeerdering van welstand en sosiale versorging in Wes-Europa het die emigrasie daar onbetekenend gemaak. Die Nederlandse regering het die emigrasie na Suid-Afrika in die jare 70 en 80 statisties geïgnoreer om politieke rede.

Van betekenis was die vestiging van Nederlanders uit Oos-Indië wat daar gebore is of militêre diens in 1945-50 verrig het, in Suid-Afrika.

Na die inleiding op p.1-37 volg 16 bladsye met foto's en op p.40-151 'n alfabetiese namelys met 685 lewensketse as boeiende lektuur, en op p.154-180 7 bylaes, onder andere oor beoefenaars van 9 vakrigtings onder Nederlanders in Transvaal en name van Nederlanders in Transvaal in 1877 en in Pretoria in 1906, met as slot 'n lys van name op die stene by die spuitfontein langs die Tremloods en die skenkers van die stene.

Die hier bespreekte boek is die laaste wat Jan Ploeger geskryf het en is die swanesang van hierdie deeglike, buitengewoon produktiewe Nederlandse historikus in Suid-Afrika (1913-94). Hy het sy lewe lank oor Nederlanders in hierdie land gepubliseer. Nog drie dae voor sy oorlyde was hy besig met byskrifte van die foto's. Die boek het na sy heengaan as 'n postume huldeblyk verskyn. Dit is vir R30,00 te koop in die boekhandel en is keurig gedruk met 'n harde band.

**TABLE OF CONTENTS / INHOUDSOPGAWE:
PRETORIANA NO. / NR. 106**

**Page/
Bladsy**

Pretoria Historical Association: Old Pretoria Society/Pretoriase Historiese Vereniging: Genootskap Oud-Pretoria	2
Committee members and information/Bestuurslede en mededelings	3
J. Ploeger, "Veertig jaar Genootskap Oud-Pretoria (8) Die tydperk 1987-1988"	3
Anglo-Boer War 1899-1902/Anglo-Boere-oorlog 1899-1902	14
J. Ploeger, "Die 'Transvaalsche Roode Kruis' en die 'Identificatie-Departement'"	14
Pretoria and surroundings/Pretoria en omgewing	31
C. de Jong, "Die familie van ds. Pieter van Drimmelen in Pretoria"	31
H.P. Laubscher, "Die beeld van Fanie Eloff die 'Gees van Sport'"	47
C. de Jong, "Die Pretoria-Zoutpan en die ontstaan daarvan"	51
Robert C. de Jong, "Tswaing, 'n unieke miljeumuseum"	56
Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Spoorweg-Maatschappij (NZASM)	62
C. de Jong, "Herdruk van feesuitgawe vir die opening van die Delagoabaai-spoorweg in 1895"	62
C. de Jong, "Geleentheidspublikasies by die opening van die Delagoabaai in 1895"	64
Ander onderwerpe	
Petra van Zyl, "Die houtskoolskets van die skildery 'Bloeddronk' van Oerder"	69
C. de Jong, "The first gold from Barberton for a Dutch king"	74
C. de Jong, "Herdenkings in Suid-Afrika in 1995"	76
Boekbesprekings deur C. de Jong	79
C.J. Temminck Groll, "The Dutch and Asia and other continents", Netherlands Department for conservation, Wageningen, 1993	79
M. Kleywegt, "De Nederlandsche Vereeniging te Pretoria 100 jaar, 1893-1993", Nederlandsche Vereeniging te Pretoria 1993	81
J. Ploeger, "Nederlanders in Transvaal, 1850-1950" J.L. van Schaik, Pretoria, 1994	82